

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTLARIDA TA'LIMIIY O'YINLARDAN FOYDALANISH ULARNING TURLARI

Nagmetullayeva Qurbangul Genjemuratovna

Qoraqalpog'iston Respublikasi Chimboy tumani 5-son DMTT direktori

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'limda tashkilotlarida ta'limiy o'yinlardan foydalanish hamda ta'limiy o'yin turlari haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Аннотация. В статье приведены сведения об использовании развивающих игр и видах развивающих игр в дошкольных образовательных учреждениях.

Abstract. The article provides information about the use of educational games and types of educational games in preschool educational institutions.

Kalit so'zlar. Bolalar, ta'limiy o'yinlar, ko'nikma, ta'rbiya, ro'lli o'yinlar, didaktik vositalar, o'zlashtirish, nutqni rivojlantirish.

Ключевые слова. Дети, развивающие игры, навыки, обучение, ролевые игры, дидактические средства, обучение, развитие речи.

Keywords. Children, educational games, skills, education, role-playing games, didactic tools, learning, speech development.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotida rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda bolalarning o'ziga xos belgilarga ega bo'lgan yoshga doir xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish muxim ahamiyat kasb etishi qayd etiladi. Pedagogik ijrochilik o'yinlarini bola uch yoshdan boshlab o'zlashtira boshlaydi. Shu yoshga kelib bola odamlar o'rtasidagi munosabatlar bilan tanisha boshlaydi, qodisalarning ichki va tashqi tomonlarini ajrata boshlaydi, o'zida ichki kechinmalarni seza boshlaydi. Ularga munosabat bildiradi. Maktabgacha yoshda bolalar o'yin faoliyatini o'zlashtira borib ijtimoiy qadri va ijtimoiy baqolanuvchi faoliyatga tayyorlana boshlaydilar. Bu o'yinlar mazmuni quyidagilarni tashkil etiladi.

Ta'limiy o'yinlar. Bolani didaktik material bilan o'tkaziladigan o'yinlarda yangi narsalarni o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini tarbiyalash.

Narsalarning o'lchami, shakli, rangi qaqidagi tushunchalarini boyitish. Turli o'lchamdagi xalqachadan piramida (minoracha) yasashga, "Geometrik mozaika"ga (doira, uchburchak, kvadrat) xos shakllarning o'zaro munosabatlari ichida to'qri mo'ljal olishga, to'rtta qismdan (qirqma rasmlar, kubiklar) bir butunni qosil qilishga, bir xildagi narsalarning bitta sensor belgisi (rang, shakl, o'lcham) bo'yicha mosligi va farqlarini aniqlashga, qiyoslashga va guruqlashga o'rgatish.

Bog'cha va maktab yoshida o'yin bolaning eng asosiy va sevimli mashg'uloti bo'lganligi tufali bola atrof olamni ham o'yin orqali kashf etadi. Agar xorijiy tillarni

ham o‘yinga qorishtirgan xolda o‘rgatilsa bu til ko‘nikmalarining o‘zlashtirilish samaradorligini bir necha barobarga oshiradi. O‘yin bolani nafaqat jismoniy faolligini oshiradi shuningdek ruhiy tetiklikni ham shakllantirishga yordam beradi. O‘yin bolani o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashiga, atrofdagilar bilan ijtmoyiy munosabatlarni shakllantirishga ham katta ko‘mak beradi. didaktik maqsad ta‘lim oluvchilar oldiga vazifa ko‘rinishida qo‘yiladi;

- o‘quv faoliyat o‘yin qoidalariga bo‘ysunadi;
- o‘quv material o‘yinning vositasi sifatida ishlatiladi;
- o‘quv faoliyatga didaktik vazifani o‘yinga aylantiradigan musobaqa bo‘lagi

kiritiladi;

- didaktik vazifani muvaffaqiyatli bajarish o‘yin natijalari bilan bog‘lanadi.

Ishbilarmon o‘yinni roli o‘yindan farqi nimada?

Ishbilarmon o‘yin ishtirokchilariga hayotiy holatda qurilgan o‘yinli syujet taklif qilinadi, bunda ishtirokchilar oldiga yagona umumiy maqsad: taklif etilayotgan muammoni echish qo‘yiladi. Shu bilan bir vaqtda har bir ishtirokchi alohida roli maqsadni bajarishi lozim. Shuning uchun echimni ishlab chiqish jarayonni alohidali-

guruhli xususiyatga ega: har bir ishtirokchi avval o‘zining vazifali maqsadiga muvofiq qaror qabul qiladi, undan so‘ngra esa uni guruh bilan kelishadi. Alohida vazifali maqsadni bajarilishi butun guruh qaror qabul qilish natijalariga bog‘liq. Odatda, ishbilarmon o‘yin davomidagi muaommoni echish bir nechta bosqichda (2 dan 10 gacha va bir o‘yin ko‘p).

Roli o‘yin, ishbilarmonlik kabi vaziyatda ko‘rsatilgan, muammoni echishda ishtirokchilarning faol birgalikdagi harakatlariga asoslanadi. Mavzu qatnashchilarining bitta majburiy maqsadlari bormuammoni echish. Lekin alohidali maqsadlar, ishbilarmon o‘yindagi kabi kelishib olinmaydi. Roli o‘yinning har bir ishtirokchilar

maqsadlari-g‘alaba qozonish, o‘zini ko‘rsatish. Vaziyatli o‘yin yakunlarini nafaqat umumiy maqsadga erishish natijalari bo‘yicha emas va balki har bir ishtirokchining roli maqsadlarini amalga oshirish bo‘yicha baholanadi. Sport o‘yinlarida eng avvalo maktabgacha ta‘lim yoshidagi bolalarning yosh xususiyatlari qisobga olinadi, shuning uchun faqat sodda, biroz qarakat texnikasi qoidalari, o‘yinni tashkil etishning qaqiqiy elementlari tanlanadi. Shu tufayli o‘yin

omillari katta kishilarda bo'lganidek jismoniy va asabiy zo'riqish uyqotmaydi. Ayni paytda ular maqsadga intilganlik, o'rtoqlik va ma'suliyat qissini va sportga muqabbatini tarbiyalaydi. Sport o'yinlarida qatnashuvchilar soni aniq belgilangan, ularning vazifalari taqsimlangan, o'yin muddati vaqti chegaralangan bo'ladi. O'yinlarni o'tkazish shartlari maxsus tayyorlangan joyni, belgilangan maydonchani, tegishli jihoz va inventarlarni talab qiladi.

O'qishni o'rgatadigan bolalar uchun o'yinlar-Bolalar uchun kompyuter va ish stoli mashg'ulotlari ham mavjud, ular orqali siz o'qishni o'rganasiz. Siz kichkintoylar yordamida chaqaloqni va harflar, turli xil chizmalar va ilovalar bilan magnitlarni o'qishni o'rganishingiz mumkin. Bolaning alfavit va raqamlarni o'rgatadigan bolalarga mo'ljallangan o'yinlarini o'rgatish, kun bo'yi bolani shunchaki uzoqroq tutmasligi kerak. O'yinning dastlabki 20-30 daqiqalarida maktab bolalarining e'tiborini yaxshilab o'ylab topilgan, demak, undan uzoqroq o'qitish va undan yod olish talab qilinmaydi.

Bolalar uchun interaktiv ta'lim o'yinlar- Katta odamlarni taqlid qilib, bola tezlik bilan kompyuterga qiziqish bilan boshlanadi va uni o'yinlardan uzoqlashtirishi qiyin, shuning uchun bunday qiziqishni mashg'ulotlarga yuborish yaxshi. Maktabgacha tarbiyachilarga kuniga 20 daqiqadan ko'proq vaqt davomida kompyuterda o'ynashga ruxsat beriladi, ko'pincha maxsus ko'zoynaklarda va ko'rishni nazorat qilishda Ota-onalar farzandlar uchun mo'ljallangan ta'lim dasturlari yoki dasturlari yoshini tanlashlari mumkin, unda alifbo, raqamlar, o'quv ranglari mavjud. Maktabgacha tarbiyachi bolalar uchun Azbuka Pro dasturi mos keladi - bu "aqli kublar" rejimi, so'zlar va oyatlar, 20 ga qadar raqamlar, rim raqamlari, ingliz alifbosiga ega bo'lgan alifbo bo'lgan bolalar uchun o'quv o'yini. Ushbu o'yinni to'lashingiz mumkin, chunki siz "HERE" ning ikki oylik demo versiyasi bilan boshqa o'yinni tanlashingiz mumkin. Savol va Javob". O'qishni o'rgatadigan bepul o'yinlardan "ABC", "Alfavit darslari", "Muborak alifbo", "Sehrli peri" singari tavsiyalar berilishi mumkin. Muborak alifbo ", "Alifbo. Sichqoncha xatni qanday tutdi? "

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari va boshlang'ich maktab o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda o'yinlar. Baxramova M. D. Tuzuvchi: Baxramova M. D., — T.2016.
2. <https://raisingchildren.net.au/newborns/play-learning/play-ideas/why-play-is-important> internet resurs
3. <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-young-children-learn-english-through-play> internet resurs
<https://www.parents.com/baby/development/intellectual/how-to-teach-your-child-a-foreign-language/> internet resurs

4. Early childhood education in English for speakers of other languages by ViAdam, Bob and Morris Paul (1997) the English curriculum in the People's Republic of China, comparative education Review, 41, 3–26 Alcon, E and Guzman, J-R (2000).

5. Origin and Development of English Language. Wordsworth Anderson, T. (1960:303). “. In Madrid, D (2001): “A conceptual Framework for the teaching of foreign languages in infant education”. University Granada. Pg 145–155.